

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з
навчально-методичної роботи
 Ярослав ШТАНЬКО
«31» серпня 2026 р.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С4 Психологія
Освітньо-професійна програма:	«Психологія»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	Українська
Семестр викладання	3

м. Івано-Франківськ

2026

РОЗРОБНИК:

к. психол. н., доцент,

доцент кафедри психології

Тетяна МИЦКАН

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

протокол № 1 від 28.08.2026

завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олена ХАЛІК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 31.08.2026 р.

е-mail	tetiana.mytskan@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології, 316 аудиторія
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація до дисципліни. Курс «Експериментальна психологія» сприяє формуванню у студентів цілісного уявлення про специфіку наукового пізнання психічної реальності. Дисципліна інтегрує знання про закономірності формування й функціонування психічних властивостей людини, практичні стратегії організації експериментів у психології, використання наукоємних технологій у наукових психологічних дослідженнях, урахування етичних і екологічних аспектів у вивченні людини. Курс організовано навколо **наскрізного групового проєкту**: студенти послідовно формують проблему, здійснюють пошук джерел, висувають гіпотези, операціоналізують змінні, обирають дизайн і вибірку, проходять етичну експертизу, проводять пілотаж та експеримент, створюють базу даних, виконують статистичний аналіз, інтерпретують результати й захищають науковий звіт.

Мета курсу полягає у формуванні наукового світогляду, цілісного уявлення про теорію психологічного експерименту, що базується на загальнонауковій теорії експерименту й охоплює відомості про способи планування, проведення та обробки даних; ознайомленні студентів із проблемами і нормативами експериментального методу в психологічному дослідженні; вивченні процедури та організації психологічного експерименту; формуванні здатності застосовувати набуті знання у практичних сферах діяльності.

Основні завдання дисципліни:

- розкрити логіку експериментального методу та причинного висновку;
- навчити перетворювати психологічну проблему на дослідницьке питання і перевірювану гіпотезу;
- сформувати навички операціоналізації змінних і вибору валідних вимірювань;
- навчити проєктувати міжгрупові, внутрішньогрупові, факторні та квазіекспериментальні дослідження;
- сформувати здатність контролювати побічні змінні, упередження й загрози валідності;
- опанувати основи планування вибірки, етичної експертизи, пререєстрації, пілотування та управління даними;
- навчити готувати дані, обрати базовий статистичний аналіз, інтерпретувати ефект і невизначеність;
- розвинути навички наукового письма, командної роботи, відкритої науки та захисту результатів.

Здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- предмет, завдання та місце експериментальної психології у системі психологічних наук;
- основні методологічні принципи досліджень в психології;
- класифікацію методів експериментальної психології;
- поняття незалежних, залежних і контрольних змінних, принципи їх визначення і контролю;
- вимоги до валідності та надійності методів, які використовуються в психологічних дослідженнях;

- етичні принципи проведення психологічних досліджень.

Здобувачі вищої освіти повинні уміти:

- визначати мету, завдання, об'єкт і предмет психологічного дослідження;
- обирати адекватні методи та методики для дослідження відповідно до мети;
- застосовувати базові експериментальні методики для вивчення різних психологічних явищ;
- збирати емпіричні дані, фіксувати результати спостережень, тестів, вимірювань тощо;
- проводити кількісну та якісну обробку експериментальних даних із використанням методів математичної статистики;
- робити інтерпретацію результатів дослідження, формулювати висновки;
- готувати звіт про проведене дослідження та презентувати його у формі усної доповіді чи письмової роботи.

Компетентності та результати навчання, який набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмових результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Психологія», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» «01» вересня 2024 року).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
ЗК12. Здатність діяти свідомо та відповідально; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми; розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позиції принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності.	ПРН 16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
СК3.Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів реального втручання).	ПРН 17.Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.	ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
СК12. Здатність поєднувати та застосовувати широкий спектр знань, навичок і підходів у різних галузях психології для розв'язання складних психологічних проблем; визначати відповідні методи, техніки та стратегії роботи для досягнення психологічного благополуччя та розвитку особистості клієнтів у різних контекстах з врахуванням етичних аспектів та особистих обмежень.	ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПРН8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3		
Кількість кредитів ЄКТС	4		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	Лекції	20 (в годинах)	4 (в годинах)
	семінари, практичні	40 (в годинах)	8 (в годинах)
Самостійна робота		120 (в годинах)	168 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Екзамен		

Структурно логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до спеціальності Основи психології Психологія розвитку особистості	Психодіагностика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Модуль 1. Методологія та логіка наукового дослідження у психології

Лекція 1. Теоретико-методологічні засади експериментальної психології та сучасні стандарти наукового дослідження Предмет і завдання. Історія експериментального методу (Вільгельм Вундт та заснування першої лабораторії; становлення структуралізму, функціоналізму, біхевіоризму, гештальтпсихології). Спостереження, кореляція, експеримент і квазіексперимент. Коваріація, часова послідовність та усунення альтернативних пояснень як умови причинного висновку. Криза відтворюваності, прозорість, відкрита наука і відповідальність дослідника. *Питання для самостійного вивчення:* етапи розвитку психології; поняття істинної науки та псевдонауки

Лекція 2. Методологія концептуалізації психологічного дослідження: від наукової проблеми та аналізу літератури до системи гіпотез Наукова проблема та теоретична модель. Пошук і критичне читання джерел. Дослідницьке питання, мета, завдання. Теоретична, емпірична, нульова й альтернативна гіпотези. Фальсифікованість, спрямовані й неспрямовані передбачення. Відмежування підтверджувального й пошукового аналізу. *Питання для самостійного вивчення:* методологічні принципи наукового мислення; таксономія огляду літератури.

Лекція 3. Методологічні засади операціоналізації змінних і вимірювання психологічних конструктів Незалежна, залежна, контрольована, побічна, змішувальна, модераторна й медіаторна змінні. Концептуальне й операціональне визначення. Рівні (шкали) вимірювання. Надійність, конструктивна, критеріальна та змістова валідність. Маніпуляційна перевірка. Реактивність, ефект попиту експерименту, ефекти "стелі" й "підлоги". *Питання для самостійного вивчення:* психометрія на перехресті теорії та практики; загальна й диференційна психометрія.

Лекція 4. Типологія, структура та методологічні засади побудови експериментальних дизайнів у психології Міжгрупові й внутрішньогрупові плани, повторні вимірювання, зіставлені групи. Однофакторні та факторні дизайни, головні ефекти й взаємодія. Змішані плани. Квазіексперимент, природний експеримент і дизайн одиничного випадку. Переваги, обмеження й вибір дизайну. *Питання для самостійного вивчення:* галузеві експерименти в психології; специфіка вивчення дитини в експериментальній психології.

Модуль 2. Методологія проєктування та реалізації експериментального дослідження у психології

Лекція 5. Методологія експериментального контролю та забезпечення валідності психологічного дослідження Експериментальний контроль, стандартизація, випадковий розподіл, контрбалансування, плацебо, активна контрольна група, маскування (одиничний і подвійний "сліпий" дослід). Внутрішня, конструктивна, статистична та зовнішня валідність. Систематичні похибки: селекція, історія, дозрівання, тестування, регресія, вибуття учасників. *Питання для самостійного вивчення:* експериментальні вибірки та способи їх формування.

Лекція 6. Проєктування вибірки, оцінювання статистичної потужності та планування аналізу даних. Цільова популяція, доступна сукупність і вибірка. Імовірнісний та неімовірнісний добір. Репрезентативність і межі узагальнення. Розмір ефекту, альфа-рівень, статистична потужність і помилки I та II роду. Обґрунтування розміру вибірки. Попередній план аналізу. *Питання для самостійного вивчення:* плани експериментів для одного досліджуваного.

Лекція 7. Етичне забезпечення психологічного дослідження, пререєстрація та управління даними Добровільність, інформована згода, конфіденційність, мінімізація ризику, право припинити участь, дебрифінг і допустимість приховування мети. Робота з вразливими групами. Академічна доброчесність. Пререєстрація, протокол, версіонування, FAIR-принципи, анонімізація, зберігання та відкриття даних. *Питання для самостійного вивчення:* Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» № 4223-IX від 15.01.2025 р.; підходи до розв'язання етичних дилем у психології.

Лекція 8. Проєктування експериментальної процедури та організація пілотного дослідження Стандартизована інструкція, таймінг, середовище, апаратура й програмні засоби. Побудова експериментальної маніпуляції. Увагові та маніпуляційні перевірки. Навчання експериментаторів, ефект експериментатора, ефект Пігмаліона. Пілотне дослідження, критерії успіху, журнал відхилень і корекція протоколу. *Питання для самостійного вивчення:* досліджуваний як суб'єкт експериментального процесу; психологічні проблеми експериментального спілкування.

Лекція 9. Методологічні засади опрацювання й аналізу експериментальних даних Структура бази та кодова книга. Пропущені значення, помилки введення, викиди, критерії виключення учасників. Описова статистика та візуалізація. Перевірка припущень. Логіка t-критерію, дисперсійного аналізу та непараметричних альтернатив. Розмір ефекту, довірчі інтервали, проблема множинних порівнянь. *Питання для самостійного вивчення:* методи статистичної перевірки гіпотез; обробка даних психологічних досліджень.

Лекція 10. Узагальнення результатів і підготовка наукового звіту в експериментальній психології Статистична, практична й теоретична значущість. Інтерпретація нульового результату. Альтернативні пояснення та межі висновків. HARKing, p-hacking, вибіркове звітування. Реплікація. Структура IMRaD, стандарти JARS, таблиці й графіки. Усна презентація, рецензування та архівування матеріалів. *Питання для самостійного вивчення:* узагальнення експериментальних даних; оформлення висновків навчального експерименту

Зміст практичних (семінарських) занять

Модуль 1. Методологія та логіка наукового дослідження у психології

Семінарсько-практичне заняття 1. Логіка причинного висновку в психологічному експерименті

Мета заняття: сформувати розуміння відмінностей між описовим, кореляційним та експериментальним дослідженнями; навчити студентів оцінювати обґрунтованість причинно-наслідкових висновків.

Питання для обговорення:

1. Наукове пояснення та причинність у психології.
2. Можливості й обмеження спостереження, кореляційного дослідження та експерименту.
3. Коваріація змінних, часова послідовність і виключення альтернативних пояснень.
4. Маніпуляція незалежною змінною як основа експериментального методу.
5. Роль контрольної групи, рандомізації та стандартизації процедури.
6. Відмінність між статистичним зв'язком і причинним впливом.

Практичне завдання:

Студенти отримують одну психологічну проблему, наприклад: «Чи впливає використання смартфона перед сном на концентрацію уваги студентів?». На її основі необхідно розробити три варіанти дослідження:

- описове дослідження;
- кореляційне дослідження;
- психологічний експеримент.

Для кожного варіанта студенти визначають мету, вибірку, змінні, спосіб отримання даних і можливі висновки. Окремо встановлюють, чи можна на підставі отриманих результатів стверджувати про причинний вплив.

Після цього необхідно проаналізувати запропонований викладачем експеримент і з'ясувати:

- чи спостерігається коваріація між незалежною та залежною змінними;

- чи передувє експериментальний вплив змїні досліджуваного показника;
- чи усунєно можливі альтернативні пояснення;
- які побічні змінні могли вплинути на результат;
- наскільки обґрунтованим є причинний висновок.

Очікуваний продукт: карта причинного аргументу, яка містить дослідницьке питання, причинне твердження, незалежну і залежну змінні, докази виконання трьох умов причинності, можливі альтернативні пояснення та підсумковий висновок.

Форма контролю: усне обговорення результатів, захист карти аргументу, мінітест на розрізнення кореляційних і причинних висновків.

Семінарсько-практичне заняття 2. Методологічний та етичний аналіз класичного психологічного експерименту

Мета заняття: навчити студентів реконструювати логіку психологічного експерименту, критично оцінювати його методологічну якість, етичну прийнятність і можливість відтворення в сучасних умовах.

Питання для обговорення:

1. Значення класичних експериментів для розвитку психологічної науки.
2. Відмінність між історичною значущістю та сучасною методологічною якістю дослідження.
3. Внутрішня і зовнішня валідність класичних експериментів.
4. Етичні стандарти проведення досліджень за участю людей.
5. Реплікація класичних психологічних експериментів.
6. Проблема узагальнення результатів на різні групи та соціокультурні умови.

Практичне завдання:

Студенти об'єднуються в малі групи й обирають один класичний експеримент, наприклад:

- експерименти Соломона Аша з конформності;
- дослідження підкорення авторитету Стенлі Мілгрема;
- експеримент Альберта Бандури з лялькою Бобо;
- експеримент Джона Струпа;
- дослідження Елізабет Лофтус і Джона Палмера;
- експеримент «Маленький Альберт» Джона Вотсона і Розалі Рейнер.

Група здійснює критичний аналіз дослідження за таким алгоритмом:

1. Визначити наукову проблему і дослідницьке питання.
2. Відтворити теоретичну й емпіричну гіпотези.
3. Описати вибірку та спосіб залучення учасників.
4. Визначити незалежну, залежну та можливі побічні змінні.
5. Установити тип експериментального дизайну.
6. Описати маніпуляцію і процедуру вимірювання.
7. Проаналізувати основні результати та висновки авторів.
8. Виявити загрози внутрішній і зовнішній валідності.
9. Визначити альтернативні пояснення результатів.
10. Проаналізувати етичні проблеми дослідження.
11. Запропонувати сучасний варіант проведення експерименту зі збереженням його наукової мети.

Очікуваний продукт: структурована картка критичного аналізу класичного експерименту та короткий проєкт його сучасної етичної реплікації.

Форма контролю: групова презентація, захист аналітичної картки, відповіді на запитання викладача й одногрупників.

Семінарсько-практичне заняття 3. Стратегія пошуку, відбору та критичного оцінювання наукових джерел

Мета заняття: сформувати навички системного пошуку наукової літератури, розпізнавання типів публікацій, оцінювання їхньої якості та добору джерел відповідно до проблеми дослідження.

Питання для обговорення:

1. Функції наукової літератури в плануванні психологічного експерименту.
2. Первинні й вторинні наукові джерела.
3. Емпірична стаття, теоретична стаття, огляд, систематичний огляд, метааналіз і препринт.
4. Наукові бази даних і пошукові системи.
5. Ключові слова та логічні оператори AND, OR і NOT.
6. Критерії включення і виключення джерел.
7. Ознаки надійності та релевантності наукової публікації.
8. Академічна доброчесність і коректне цитування.

Практичне завдання:

Кожен студент обирає попередню тему власного експериментального дослідження та виконує такі дії:

1. Виділяє два-три основні психологічні поняття.
2. Добирає до кожного поняття синоніми, суміжні терміни й англійські відповідники.
3. Складає щонайменше три пошукові запити з використанням логічних операторів.
4. Проводить пошук у Google Scholar та доступних наукових базах.
5. Установлює критерії включення джерел: відповідність темі, тип дослідження, рік публікації, характеристики вибірки, мова та доступність повного тексту.
6. Відбирає 6–8 релевантних наукових публікацій.
7. Для кожного джерела визначає його тип, мету, вибірку, метод, основні результати та значення для запланованого експерименту.
8. Перевіряє, чи є джерело рецензованим, чи не відкликана публікація та чи відповідають висновки представленим результатам.
9. Оформлює бібліографічні описи відповідно до визначеного стилю цитування.

Очікуваний продукт: пошуковий протокол і таблиця 6–8 релевантних джерел із короткими аналітичними анотаціями.

Форма контролю: перевірка пошукової стратегії, бібліографічних описів, відповідності джерел темі та усне обґрунтування їх відбору.

Семінарсько-практичне заняття 4. Формулювання наукової проблеми, дослідницького питання, мети та гіпотез

Мета заняття: навчити студентів перетворювати загальну тему на конкретну дослідницьку проблему та будувати логічно узгоджену систему складників експериментального дослідження.

Питання для обговорення:

1. Відмінності між темою, проблемою та дослідницьким питанням.
2. Теоретичні й емпіричні суперечності як джерело наукової проблеми.
3. Дослідницька прогалина та способи її обґрунтування.
4. Вимоги до формулювання мети і завдань дослідження.
5. Теоретична, емпірична, нульова й альтернативна гіпотези.
6. Спрямовані та неспрямовані передбачення.
7. Фальсифікованість і можливість емпіричної перевірки гіпотези.
8. Відмінність між підтверджувальним і пошуковим аналізом.

Практичне завдання:

На основі відібраної наукової літератури студент має:

1. Сформулювати загальну тему дослідження.
2. Визначити суперечність або прогалину в наукових знаннях.
3. Обґрунтувати актуальність проблеми з посиланням на 3–5 джерел.
4. Побудувати спрощену теоретичну модель зв'язків між психологічними конструктами.
5. Сформулювати одне основне дослідницьке питання.
6. Визначити мету та 3–5 дослідницьких завдань.
7. Сформулювати теоретичну й емпіричну гіпотези.
8. Побудувати нульову та альтернативну статистичні гіпотези.
9. Визначити, чи є передбачення спрямованим або неспрямованим.
10. Перевірити гіпотезу за критеріями конкретності, логічності, фальсифікованості й можливості емпіричної перевірки.

Студенти обмінюються роботами та перевіряють логічну узгодженість ланцюга:
проблема → питання → мета → завдання → гіпотеза.

Очікуваний продукт: паспорт задуму експериментального дослідження обсягом 2–3 сторінки.

Форма контролю: взаємооцінювання за рубрикою, доопрацювання паспорта після отримання зворотного зв'язку та його короткий захист.

Семінарсько-практичне заняття 5. Операціоналізація змінних психологічного дослідження

Мета заняття: сформулювати вміння переходити від абстрактних психологічних конструктів до конкретних експериментальних впливів, спостережуваних показників і способів вимірювання.

Питання для обговорення:

1. Психологічний конструкт, концептуальна змінна та емпіричний показник.
2. Концептуальне й операціональне визначення.
3. Незалежна, залежна, контрольована, побічна та змішувальна змінні.
4. Маніпульовані й суб'єктні змінні.
5. Маніпуляційна перевірка.

6. Співвідношення між гіпотезою, змінними та способами вимірювання.
7. Небезпека надмірного спрощення психологічного конструкта.

Практичне завдання:

На основі паспорта експерименту студент виконує такі дії:

1. Визначає ключові психологічні конструкти.
2. Формулює їх концептуальні визначення з опорою на наукову літературу.
3. Визначає незалежну змінну та спосіб її експериментальної маніпуляції.
4. Описує рівні або умови незалежної змінної.
5. Визначає залежну змінну та її конкретні емпіричні показники.
6. Добирає методику, поведінковий показник, психофізіологічний індикатор або інший спосіб вимірювання.
7. Установлює побічні й потенційно змішувальні змінні.
8. Пропонує способи їх контролю.
9. Розробляє маніпуляційну перевірку.
10. Перевіряє відповідність операціоналізації дослідницькій гіпотезі.

Очікуваний продукт: матриця операціоналізації, що містить назву конструкта, його концептуальне визначення, роль у дослідженні, операціональне визначення, показники, інструменти та способи контролю.

Форма контролю: письмова перевірка матриці, індивідуальний коментар викладача, внесення виправлень до проекту.

Семінарсько-практичне заняття 6. Оцінювання якості психологічного вимірювання

Мета заняття: навчити студентів аргументовано оцінювати придатність психодіагностичних методик, поведінкових показників та інших інструментів для експериментального дослідження.

Питання для обговорення:

1. Надійність психологічного вимірювання.
2. Змістова, конструктна, критеріальна та екологічна валідність.
3. Чутливість показника до експериментального впливу.
4. Ефекти підлоги і стелі.
5. Реактивність вимірювання та соціальна бажаність.
6. Стандартизація процедури.
7. Адаптація методики до мовних і соціокультурних особливостей вибірки.
8. Етичні й правові аспекти використання психодіагностичних інструментів.

Практичне завдання:

Студент обирає один основний інструмент, який планує використати у власному експерименті, та проводить його експертне оцінювання:

1. Визначає психологічний конструкт, який має вимірювати інструмент.
2. З'ясовує, для якої вибірки він був розроблений або адаптований.
3. Знаходить відомості про його надійність і валідність.
4. Аналізує відповідність методики характеристикам запланованої вибірки.
5. Оцінює чутливість показника до очікуваних змін.
6. Перевіряє ризик ефектів підлоги й стелі.
7. Визначає можливий вплив соціальної бажаності, втоми та реактивності.
8. Оцінює тривалість, складність і стандартизованість процедури.

9. Порівнює інструмент з альтернативним способом вимірювання.

10. Формулює висновок про доцільність його використання.

Очікуваний продукт: експертна картка оцінювання якості вимірювання з аргументованим рішенням: використати методику, використати з обмеженнями, замінити або доповнити іншим показником.

Форма контролю: короткий індивідуальний захист і відповіді на методологічні запитання.

Семінарсько-практичне заняття 7. Проєктування міжгрупового психологічного експерименту

Мета заняття: сформувати практичні вміння розробляти міжгруповий експериментальний дизайн із належним розподілом учасників, стандартизацією процедури та контролем сторонніх впливів.

Питання для обговорення:

1. Структура міжгрупового експерименту.
2. Експериментальна і контрольна групи.
3. Випадковий розподіл учасників.
4. Активний, пасивний і плацебо-контроль.
5. Еквівалентність експериментальних груп.
6. Незалежні вибірки та особливості їх порівняння.
7. Загрози внутрішній валідності міжгрупового дизайну.
8. Переваги й обмеження міжгрупового експерименту.

Практичне завдання:

Студенти розробляють міжгруповий дизайн для перевірки власної експериментальної гіпотези:

1. Визначають незалежну змінну та кількість експериментальних умов.
2. Описують експериментальну і контрольну групи.
3. Визначають критерії включення та виключення учасників.
4. Обирають спосіб розподілу учасників між умовами.
5. Розробляють процедуру рандомізації.
6. Обґрунтовують тип контрольної умови.
7. Стандартизують інструкції, час, місце та послідовність дослідження.
8. Установлюють залежну змінну й основний показник результату.
9. Визначають побічні змінні та способи їх контролю.
10. Пропонують процедуру маніпуляційної перевірки.
11. Формулюють очікувану схему порівняння результатів.
12. Аналізують можливі загрози внутрішній і зовнішній валідності.

Очікуваний продукт: графічна схема міжгрупового дизайну та письмовий опис процедури експерименту.

Форма контролю: методологічна експертиза дизайну, виявлення потенційних помилок, усний захист запропонованих рішень.

Семінарсько-практичне заняття 8. Проєктування внутрішньогрупового та змішаного експериментальних дизайнів

Мета заняття: навчити студентів створювати внутрішньогрупові й змішані дизайни, прогнозувати ефекти послідовності та застосовувати відповідні способи їх контролю.

Питання для обговорення:

1. Особливості внутрішньогрупового дизайну.
2. Повторні вимірювання та залежні вибірки.
3. Змішаний експериментальний дизайн.
4. Ефекти порядку, практики, перенесення і втоми.
5. Повне та часткове контрбалансування.
6. Рандомізація послідовностей.
7. Латинський квадрат.
8. Період нейтралізації між експериментальними умовами.
9. Переваги й обмеження повторних вимірювань.

Практичне завдання:

Студенти перетворюють розроблений міжгруповий експеримент на внутрішньогруповий або змішаний дизайн:

1. Визначають, які умови проходитиме кожен учасник.
2. Установлюють кількість і послідовність повторних вимірювань.
3. Прогнозують можливі ефекти порядку, практики, втоми та перенесення.
4. Визначають, чи є вплив експериментальної умови зворотним.
5. Обирають спосіб контролю послідовності.
6. Для двох умов розробляють схему прямого контрбалансування.
7. Для трьох або більшої кількості умов будують схему повного чи часткового контрбалансування або латинський квадрат.
8. За потреби визначають тривалість перерви між умовами.
9. Розробляють змішаний дизайн, який поєднує міжгруповий і внутрішньогруповий фактори.
10. Порівнюють міжгруповий, внутрішньогруповий і змішаний варіанти за валідністю, економічністю та складністю реалізації.
11. Обґрунтовують остаточний вибір дизайну для власного експерименту.

Очікуваний продукт: схема послідовностей і контрбалансування, графічна модель змішаного дизайну та письмове обґрунтування вибраного варіанта.

Форма контролю: розв'язання методологічних задач, взаємна перевірка схем, короткий захист експериментального дизайну.

Нижче подано розгорнуті завдання для семінарсько-практичних занять 9–20. Вони логічно продовжують наскрізний експериментальний проєкт студентів. Модуль 2.

Семінарсько-практичне заняття 9. Факторний дизайн і аналіз взаємодії змінних

Мета заняття: сформулювати вміння проєктувати факторні експерименти, формулювати гіпотези щодо головних ефектів і взаємодії факторів та інтерпретувати результати за таблицями і графіками.

Питання для обговорення:

1. Поняття фактора та рівнів фактора.
2. Логіка факторного дизайну 2×2 .
3. Головний ефект першого і другого факторів.
4. Взаємодія незалежних змінних.
5. Прості ефекти та умови їх аналізу.
6. Міжгрупові, внутрішньогрупові та змішані факторні дизайни.
7. Переваги факторного експерименту порівняно з окремими однофакторними дослідженнями.
8. Інтерпретація паралельних, непаралельних і перехресних ліній на графіку.

Практичне завдання:

Студенти розробляють факторний експеримент за схемою 2×2 :

1. Обирають психологічну проблему, у межах якої результат може залежати від двох незалежних змінних.
2. Визначають два фактори та по два рівні кожного фактора.
3. Будують чотири експериментальні умови.
4. Визначають залежну змінну та спосіб її вимірювання.
5. Формулюють окремі гіпотези щодо головного ефекту кожного фактора.
6. Формулюють гіпотезу щодо взаємодії факторів.
7. Заповнюють матрицю 2×2 прогнозованими середніми значеннями.
8. Будують графік очікуваних результатів.
9. Інтерпретують головні та прості ефекти.
10. Визначають, чи буде дизайн міжгруповим, внутрішньогруповим або змішаним.
11. Аналізують запропоновані викладачем умовні графіки та встановлюють, чи наявна взаємодія між факторами.

Очікуваний продукт: матриця факторного дизайну 2×2 , система гіпотез і графік прогнозованої взаємодії.

Форма контролю: кейс-аналіз, перевірка матриці та усне пояснення головних ефектів і взаємодії.

Семінарсько-практичне заняття 10. Загрози валідності та контроль побічних змінних

Мета заняття: навчити студентів здійснювати комплексний аудит валідності експериментального проєкту та обирати адекватні способи контролю загроз.

Питання для обговорення:

1. Внутрішня, конструктна, зовнішня і статистична валідність.
2. Змішування змінних як загроза причинному висновку.
3. Фонові події, природний розвиток, тестування та інструментальні зміни.
4. Регресія до середнього, вибування учасників і нееквівалентність груп.
5. Реактивність учасників та характеристики вимог ситуації.
6. Обмеження узагальнення результатів.
7. Недостатня статистична потужність і порушення статистичних припущень.
8. Рандомізація, стандартизація, маскування, контрбалансування та статистичний контроль.

Практичне завдання:

Студенти здійснюють аудит власного експериментального проєкту:

1. Перевіряють, чи можна встановити причинний зв'язок між незалежною і залежною змінними.
2. Виявляють події або умови, які можуть пояснити отриманий ефект.
3. Аналізують еквівалентність експериментальних груп.
4. Оцінюють ризик систематичного вибування учасників.
5. Перевіряють відповідність операціоналізації теоретичним конструктам.
6. Аналізують надійність і чутливість вимірювальних інструментів.
7. Визначають межі узагальнення результатів.
8. Оцінюють обґрунтованість запланованих статистичних процедур.
9. Для кожної загрози встановлюють імовірність виникнення та можливі наслідки.
10. Добирають конкретні контрольні дії.
11. Визначають загрози, які неможливо повністю усунути і які потрібно зазначити серед обмежень дослідження.

Очікуваний продукт: реєстр загроз валідності, у якому зазначено вид загрози, механізм її впливу, рівень ризику, спосіб контролю та залишкові обмеження.

Форма контролю: захист аудиту валідності й аргументація запропонованих контрольних заходів.

Семінарсько-практичне заняття 11. Маскування та контроль ефектів очікування

Мета заняття: сформувати розуміння впливу очікувань учасників і дослідників на результати експерименту та навчити розробляти процедури маскування.

Питання для обговорення:

1. Ефект очікування учасника.
2. Характеристики вимог експериментальної ситуації.
3. Ефект експериментатора.
4. Плацебо- та ноцебо-ефекти.
5. Маскування учасників, дослідників, оцінювачів і аналітиків.
6. Однорівневе та багаторівневе маскування.
7. Активна контрольна умова.
8. Перевірка ефективності маскування.

Практичне завдання:

На основі запропонованого кейсу студенти:

1. Визначають, хто може знати про розподіл учасників за експериментальними умовами.
2. Аналізують, як очікування учасника може вплинути на його поведінку та відповіді.
3. Виявляють можливі вербальні й невербальні впливи експериментатора.
4. Створюють однорівневу процедуру маскування.
5. Розробляють максимально можливий варіант багаторівневого маскування.
6. Формулюють однакові стандартизовані інструкції для всіх умов.
7. Пропонують активну контрольну або плацебо-умову.
8. Розмежовують функції особи, яка проводить процедуру, оцінює результати та аналізує дані.

9. Розробляють запитання для перевірки того, чи здогадалися учасники про мету дослідження або свою експериментальну умову.
10. Визначають аспекти експерименту, у яких маскування неможливе, та пропонують альтернативні способи контролю.

Очікуваний продукт: протокол маскування із зазначенням осіб, інформації, способів приховування розподілу та процедур перевірки ефективності маскування.

Форма контролю: кейс-аналіз і захист протоколу.

Семінарсько-практичне заняття 12. Формування вибірки та обґрунтування її обсягу

Мета заняття: навчити студентів визначати цільову популяцію, планувати набір учасників і обґрунтовувати необхідний обсяг вибірки.

Питання для обговорення:

1. Генеральна, цільова і доступна сукупності.
2. Імовірнісні та неімовірнісні способи формування вибірки.
3. Критерії включення і виключення.
4. Систематична похибка відбору.
5. Репрезентативність вибірки.
6. Розмір ефекту, рівень значущості та статистична потужність.
7. Апріорне визначення обсягу вибірки.
8. Вибування учасників і резерв вибірки.

Практичне завдання:

Студент готує план формування вибірки для власного експерименту:

1. Описує цільову та доступну популяції.
2. Визначає одиницю відбору.
3. Формулює критерії включення і виключення.
4. Обирає спосіб набору учасників.
5. Виявляє можливі джерела систематичної похибки відбору.
6. Визначає основний статистичний критерій.
7. Обґрунтовує очікуваний розмір ефекту на підставі попередніх досліджень, метааналізу або пілотних даних.
8. Установлює рівень статистичної значущості та бажану потужність.
9. Виконує навчальний апріорний розрахунок обсягу вибірки.
10. Розраховує кількість учасників для кожної експериментальної умови.
11. Передбачає можливе вибування і визначає резерв.
12. Формулює реалістичний план рекрутингу.

Очікуваний продукт: план формування вибірки та письмове обґрунтування її обсягу.

Форма контролю: розрахункова робота, перевірка параметрів і пояснення логіки визначення кількості учасників.

Семінарсько-практичне заняття 13. Помилки першого і другого роду та статистична потужність

Мета заняття: сформувати здатність розпізнавати помилки статистичного рішення, правильно інтерпретувати рівень значущості та статистичну потужність.

Питання для обговорення:

1. Нульова й альтернативна статистичні гіпотези.
2. Помилка першого роду та рівень значущості.
3. Помилка другого роду.
4. Статистична потужність як імовірність виявлення наявного ефекту.
5. Вплив обсягу вибірки, розміру ефекту і варіативності даних.
6. Співвідношення між помилками першого і другого роду.
7. Проблема множинних порівнянь.
8. Практична відмінність між «не відхилити» і «підтвердити» нульову гіпотезу.

Практичне завдання:

Студенти виконують серію завдань:

1. Для кожного кейсу формують нульову й альтернативну гіпотези.
2. Визначають правильне статистичне рішення.
3. Розпізнають ситуації помилки першого і другого роду.
4. Пояснюють практичні наслідки кожної помилки.
5. Обчислюють потужність за відомого значення β .
6. Прогнозують, як зміниться потужність у разі збільшення вибірки.
7. Аналізують вплив величини ефекту та варіативності показників.
8. Визначають наслідки необґрунтованого зниження рівня статистичної значущості.
9. Аналізують ризик помилки першого роду за множинних перевірок.
10. Пропонують способи підвищення статистичної потужності без маніпулювання даними.

Очікуваний продукт: комплект розв'язаних задач із поясненням кожного статистичного рішення.

Форма контролю: індивідуальна практична робота та усний розбір типових помилок.

Семінарсько-практичне заняття 14. Етична експертиза психологічного дослідження

Мета заняття: навчити студентів оцінювати етичну прийнятність експерименту та готувати документи для захисту прав, гідності й добробуту його учасників.

Питання для обговорення:

1. Основні принципи дослідницької етики.
2. Співвідношення потенційної користі й ризику.
3. Добровільність участі та право на відмову.
4. Інформована згода.
5. Конфіденційність, анонімність і приватність.
6. Дослідження за участю дітей та інших уразливих груп.
7. Допустимість неповного інформування й використання прихованої мети.

8. Дебрифінг і психологічна підтримка учасників.

Практичне завдання:

Студенти проводять етичну експертизу власного проекту:

1. Описують мету, процедуру та цільову групу.
2. Виявляють фізичні, психологічні, соціальні й інформаційні ризики.
3. Оцінюють їх імовірність і можливу тяжкість.
4. Порівнюють передбачувані ризики з потенційною користю.
5. Розробляють заходи мінімізації ризику.
6. Описують процедуру добровільного залучення учасників.
7. Визначають порядок відмови від участі без негативних наслідків.
8. Розробляють інформаційний лист.
9. Готують форму інформованої згоди.
10. Описують правила конфіденційності, зберігання та використання даних.
11. Розробляють сценарій дебрифінгу.
12. Визначають алгоритм дій у разі погіршення психологічного стану учасника.

Очікуваний продукт: етичний пакет проекту: експертна картка, інформаційний лист, форма інформованої згоди та сценарій дебрифінгу.

Форма контролю: взаємне експертне рецензування за етичним чеклістом і доопрацювання документів.

Семінарсько-практичне заняття 15. Пререєстрація експерименту та попереднє планування аналізу

Мета заняття: сформувати навички документування дослідницьких рішень до початку збирання даних і розмежування підтверджувального та пошукового аналізу.

Питання для обговорення:

1. Призначення пререєстрації.
2. Відмінності між реєстрацією, пререєстрацією та зареєстрованим звітом.
3. Підтверджувальні й пошукові гіпотези.
4. Первинні та вторинні показники.
5. Правила включення і виключення учасників.
6. Критерії припинення збирання даних.
7. Попередній план статистичного аналізу.
8. Документування відхилень від пререєстрації.

Практичне завдання:

Студенти заповнюють форму навчальної пререєстрації:

1. Формулюють дослідницьке питання і теоретичне обґрунтування.
2. Фіксують основну та додаткові гіпотези.
3. Описують незалежні, залежні й контрольовані змінні.
4. Визначають первинний і вторинні показники.
5. Описують дизайн і процедуру розподілу учасників.
6. Обґрунтовують запланований обсяг вибірки.
7. Фіксують критерії включення, виключення та вибування.
8. Визначають правила роботи з пропущеними значеннями й викидами.
9. Установлюють момент завершення збирання даних.

10.Обирають основний статистичний метод.

11.Визначають заплановані порівняння, рівень значущості, розмір ефекту та довірчі інтервали.

12.Позначають аналізи, які матимуть пошуковий характер.

Очікуваний продукт: повна навчальна пререєстрація експериментального проекту.

Форма контролю: перевірка повноти, логічної узгодженості та відсутності невизначених аналітичних рішень.

Семінарсько-практичне заняття 16. Розроблення експериментальної процедури та дослідницьких матеріалів

Мета заняття: навчити студентів створювати стандартизовану, зрозумілу й відтворювану процедуру психологічного експерименту.

Питання для обговорення:

1. Структура експериментального протоколу.
2. Стандартизація інструкцій та умов.
3. Підготовка стимульних матеріалів.
4. Рандомізація стимулів і послідовностей.
5. Реєстрація відповідей та технічних помилок.
6. Документування відхилень від протоколу.
7. Контроль за точністю виконання процедури.
8. Відтворюваність експерименту.

Практичне завдання:

Студенти готують повний протокол власного експерименту:

1. Розробляють покроковий сценарій взаємодії з учасником.
2. Пишуть стандартизовану усну або письмову інструкцію.
3. Готують стимульні матеріали й перевіряють їх відповідність меті дослідження.
4. Визначають порядок пред'явлення стимулів.
5. Складають точний таймінг усіх етапів.
6. Розробляють форму реєстрації відповідей.
7. Створюють журнал технічних проблем і відхилень від протоколу.
8. Описують процедуру рандомізації та маскування.
9. Розробляють нейтральні відповіді експериментатора на можливі запитання учасників.
- 10.Проводять пробне проходження процедури в парах.
- 11.Фіксують незрозумілі формулювання та процедурні неточності.
- 12.Вносять зміни до матеріалів.

Очікуваний продукт: повний протокол процедури, комплект експериментальних матеріалів, інструкції, форма реєстрації та журнал відхилень.

Форма контролю: демонстрація процедури та експертне оцінювання її стандартизованості й відтворюваності.

Семінарсько-практичне заняття 17. Організація та проведення пілотного дослідження

Мета заняття: сформувати навички попередньої апробації експериментальної процедури, виявлення методичних і технічних проблем та обґрунтованого вдосконалення проєкту.

Питання для обговорення:

1. Мета і завдання пілотного дослідження.
2. Відмінність між пілотажем і основним експериментом.
3. Перевірка зрозумілості інструкцій.
4. Оцінювання тривалості й технічної надійності процедури.
5. Перевірка сили експериментальної маніпуляції.
6. Варіативність і діапазон залежної змінної.
7. Критерії здійсненності дослідження.
8. Документування змін після пілотування.

Практичне завдання:

Після погодження викладачем та виконання етичних вимог студенти:

1. Визначають конкретні питання, на які має відповісти пілотаж.
2. Формують невелику пілотну вибірку.
3. Проводять експериментальну процедуру відповідно до протоколу.
4. Фіксують фактичну тривалість кожного етапу.
5. Збирають зворотний зв'язок про зрозумілість інструкцій.
6. Реєструють технічні помилки та відхилення.
7. Оцінюють успішність рандомізації й маскування.
8. Перевіряють, чи достатньо помітною є експериментальна маніпуляція.
9. Аналізують діапазон і варіативність залежного показника.
10. Перевіряють наявність ефектів підлоги або стелі.
11. Складають перелік необхідних змін.
12. Оновлюють протокол, не використовуючи пілотні результати як остаточний доказ гіпотези.

Очікуваний продукт: пілотний звіт, журнал проблем, перелік змін та оновлена версія експериментального протоколу.

Форма контролю: командний звіт і обґрунтування кожної внесеної зміни.

Семінарсько-практичне заняття 18. Розроблення кодової книги, введення й очищення даних

Мета заняття: навчити студентів створювати впорядковану базу даних, документувати змінні, виявляти помилки та забезпечувати конфіденційність інформації.

Питання для обговорення:

1. Структура експериментальної бази даних.
2. Кодова книга та правила найменування змінних.
3. Числові, категоріальні та текстові дані.
4. Кодування пропущених значень.
5. Прямі, зворотні та похідні показники.
6. Перевірка діапазону й логічної узгодженості значень.
7. Деперсоналізація і псевдонімізація даних.

8. Документування всіх етапів очищення.

Практичне завдання:

На основі навчального або отриманого під час експерименту масиву студенти:

1. Присвоюють кожному учаснику унікальний ідентифікатор.
2. Створюють назви та повні описи змінних.
3. Визначають тип, формат і допустимий діапазон кожної змінної.
4. Розробляють коди категоріальних відповідей.
5. Установлюють єдині правила позначення пропущених значень.
6. Описують правила обчислення сумарних і похідних показників.
7. Перевіряють коректність реверсивного кодування.
8. Виявляють дублікати записів.
9. Знаходять неможливі та позадіапазонні значення.
10. Перевіряють логічну узгодженість пов'язаних змінних.
11. Деперсоналізують базу.
12. Фіксують усі виправлення в журналі очищення.

Очікуваний продукт: деперсоналізована база даних, кодова книга та журнал очищення.

Форма контролю: перевірка структури файлу, правильності кодування та відтворюваності виконаних перетворень.

Семінарсько-практичне заняття 19. Статистичний аналіз даних психологічного експерименту

Мета заняття: сформувати вміння обирати статистичний метод відповідно до гіпотези й дизайну, аналізувати дані та коректно представляти результати.

Питання для обговорення:

1. Відповідність статистичного методу дизайну дослідження.
2. Описова статистика та графічне представлення даних.
3. Перевірка статистичних припущень.
4. Порівняння незалежних і залежних вибірок.
5. Однофакторний і факторний дисперсійний аналіз.
6. Непараметричні альтернативи.
7. Розмір ефекту та довірчий інтервал.
8. Статистична і практична значущість результатів.

Практичне завдання:

Студенти аналізують навчальну або власну деперсоналізовану базу даних:

1. Формулюють статистичні гіпотези.
2. Визначають типи змінних і структуру експериментального дизайну.
3. Розраховують описові статистики.
4. Будують інформативні графіки розподілу й групових відмінностей.
5. Перевіряють пропущені значення, викиди та статистичні припущення.
6. Обирають t-критерій, ANOVA або відповідну альтернативу.
7. Проводять основний аналіз відповідно до пререєстрації.
8. За потреби виконують корекцію для множинних порівнянь.
9. Розраховують розмір ефекту та довірчий інтервал.
10. Інтерпретують результат без ототожнення статистичної значущості з практичною важливістю.

11. Розмежовують підтверджувальні та пошукові результати.

12. Оформлюють таблицю і текстовий опис відповідно до вимог наукового звіту.

Очікуваний продукт: аналітичний протокол, таблиця результатів, графіки та короткий статистичний висновок.

Форма контролю: індивідуальна практична робота у статистичному програмному середовищі та перевірка правильності інтерпретації.

Семінарсько-практичне заняття 20. Представлення і захист наскрізного експериментального проєкту

Мета заняття: інтегрувати знання й уміння, набуті протягом курсу, та сформувати здатність аргументовано представляти, критично оцінювати й захищати психологічне дослідження.

Питання для обговорення:

1. Структура наукового звіту.
2. Логічна узгодженість усіх складників експерименту.
3. Інтерпретація результатів у контексті теорії та попередніх досліджень.
4. Обмеження дослідження.
5. Наукова та практична значущість результатів.
6. Принципи прозорості й відтворюваності.
7. Відмінність між відтворюваністю аналізу і реплікацією дослідження.
8. Академічна дискусія та культура наукової критики.

Практичне завдання:

Команда готує фінальне представлення наскрізного проєкту, у якому необхідно:

1. Обґрунтувати наукову проблему й актуальність дослідження.
2. Представити теоретичну модель, питання, мету та гіпотези.
3. Пояснити операціоналізацію змінних.
4. Обґрунтувати вибір експериментального дизайну.
5. Описати вибірку та спосіб визначення її обсягу.
6. Представити заходи контролю побічних змінних.
7. Продемонструвати дотримання етичних вимог.
8. Описати процедуру, матеріали та результати пілотування.
9. Представити логіку підготовки й аналізу даних.
10. Інтерпретувати результати з урахуванням розміру ефекту та невизначеності.
11. Визначити методологічні обмеження.
12. Сформулювати висновки без необґрунтованих узагальнень.
13. Представити пакет матеріалів, необхідних для відтворення дослідження.
14. Відповісти на критичні запитання викладача й аудиторії.
15. Окреслити індивідуальний внесок кожного учасника команди.

Очікуваний продукт: презентація, фінальний науковий звіт, деперсоналізована база даних, кодова книга, аналітичний протокол і пакет експериментальних матеріалів.

Форма контролю: командний захист із індивідуальним оцінюванням внеску студентів за критеріями методологічної обґрунтованості, етичності, якості аналізу, відтворюваності та аргументованості відповідей.

Зміст самостійної роботи здобувачів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:
Самостійна робота здобувачів освіти

Самостійна робота спрямована на поетапне виконання наскрізного експериментального проекту: від критичного аналізу наукових досліджень і формулювання проблеми до проведення пілотажу, аналізу даних, написання звіту та представлення результатів.

1. Критичний аналіз класичних психологічних експериментів

Обсяг: 10 годин (денна), 14 (заочна)

Зміст роботи:

Студент обирає два класичні психологічні експерименти та здійснює їх порівняльний аналіз. Для кожного дослідження необхідно:

1. Знайти первинну публікацію або максимально повний науковий опис експерименту.
2. Визначити історичний і науковий контекст його проведення.
3. Сформулювати дослідницьке питання та гіпотези.
4. Визначити незалежну, залежну і побічні змінні.
5. Описати вибірку, експериментальний дизайн і процедуру.
6. Проаналізувати основні результати та висновки авторів.
7. Оцінити внутрішню, зовнішню і конструктну валідність.
8. Виявити альтернативні пояснення отриманих результатів.
9. Проаналізувати дослідження відповідно до сучасних етичних стандартів.
10. Запропонувати методологічно й етично прийнятний варіант сучасної реплікації.

Очікуваний продукт: порівняльна аналітична таблиця двох експериментів і підсумковий висновок щодо їхньої історичної цінності, методологічних обмежень та відповідності сучасним етичним нормам.

Форма контролю: перевірка аналітичної таблиці та письмового висновку.

2. Пошук, критичне читання й анотування наукових джерел

Обсяг: 14/20 годин.

Зміст роботи:

Студент здійснює системний пошук літератури з проблеми власного експериментального дослідження. Робота передбачає:

1. Визначення основних понять і ключових слів українською та англійською мовами.
2. Формування пошукових запитів із використанням операторів AND, OR і NOT.
3. Пошук джерел у Google Scholar та доступних наукових базах.
4. Розроблення критеріїв включення і виключення публікацій.
5. Відбір 8–12 релевантних джерел, переважно первинних емпіричних досліджень.
6. Розмежування емпіричних статей, оглядів, систематичних оглядів, метааналізів і репринтів.
7. Визначення мети, вибірки, методів, результатів та обмежень кожної публікації.

8. Оцінювання наукової якості й релевантності джерел.
9. Виявлення суперечностей, недостатньо досліджених аспектів і можливих напрямів подальшої роботи.
10. Оформлення бібліографічних описів відповідно до АРА 7.

Очікуваний продукт: анотована бібліографія з 8–12 джерел, пошуковий протокол і коротке узагальнення сучасного стану дослідження проблеми.

Форма контролю: перевірка анотованої бібліографії, релевантності джерел, коректності цитування та дотримання академічної доброчесності.

3. Розроблення теоретичної моделі, дослідницького питання та системи гіпотез

Обсяг: 10/14 годин.

Зміст роботи:

На основі опрацьованої літератури студент концептуалізує власне дослідження:

1. Визначає наукову проблему та дослідницьку прогалину.
2. Обґрунтовує актуальність проблеми з посиланням на наукові джерела.
3. Виокремлює основні психологічні конструкти.
4. Установлює передбачувані зв'язки між ними.
5. Створює графічну теоретичну модель дослідження.
6. Формулює дослідницьке питання.
7. Визначає мету і завдання дослідження.
8. Формулює теоретичну та емпіричну гіпотези.
9. Формулює нульову й альтернативну статистичні гіпотези.
10. Визначає спрямованість передбачень.
11. Перевіряє гіпотези за критеріями конкретності, логічності, фальсифікованості та можливості емпіричної перевірки.
12. Розмежовує підтверджувальні та пошукові дослідницькі питання.

Очікуваний продукт: концептуальна схема з письмовим обґрунтуванням проблеми, дослідницьким питанням, метою, завданнями і системою гіпотез.

Форма контролю: перевірка концептуальної схеми та оцінювання логічної узгодженості складників дослідження.

4. Операціоналізація змінних і добір вимірювальних процедур

Обсяг: 12/17 годин.

Зміст роботи:

Студент здійснює перехід від теоретичних понять до конкретних експериментальних процедур:

1. Формулює концептуальні визначення психологічних конструктів.
2. Визначає незалежну, залежну, контрольовані та побічні змінні.
3. Розробляє операціональне визначення кожної змінної.
4. Описує спосіб маніпуляції незалежною змінною.
5. Визначає рівні або умови експериментального впливу.
6. Добирає показники залежної змінної.
7. Порівнює декілька можливих методів вимірювання.
8. Аналізує надійність, валідність і чутливість обраних інструментів.
9. Перевіряє відповідність методик характеристикам цільової вибірки.

10. Розробляє маніпуляційну перевірку.

11. Оцінює ризик реактивності, соціальної бажаності, ефектів підлоги і стелі.

12. Обґрунтовує остаточний вибір вимірювальних процедур.

Самостійне створення авторських методик не повинно підмінювати використання валідизованих інструментів. Авторські матеріали можуть застосовуватися як експериментальні стимули, інструкції або засоби маніпуляційної перевірки.

Очікуваний продукт: матриця операціоналізації змінних із характеристикою способів маніпуляції, вимірювання та контролю.

Форма контролю: перевірка матриці операціоналізації та письмового обґрунтування обраних інструментів.

5. Порівняння експериментальних дизайнів та аудит загроз валідності

Обсяг: 12/17 годин.

Зміст роботи:

Студент розробляє декілька можливих дизайнів власного експерименту та порівнює їх:

1. Створює міжгруповий варіант дизайну.
2. Розробляє внутрішньогруповий або змішаний варіант.
3. Визначає можливість використання факторного дизайну.
4. Описує експериментальні й контрольні умови.
5. Визначає спосіб розподілу учасників.
6. Порівнює дизайни за економічністю, складністю та статистичною ефективністю.
7. Аналізує ефекти порядку, перенесення, практики та втоми.
8. Здійснює аудит внутрішньої, конструктивної, зовнішньої і статистичної валідності.
9. Виявляє потенційні змішувальні змінні.
10. Розробляє способи їх контролю.
11. Визначає загрози, які неможливо повністю усунути.
12. Аргументує остаточний вибір експериментального дизайну.

Очікуваний продукт: порівняльний аналіз альтернативних дизайнів, реєстр загроз валідності та обґрунтування остаточного варіанта.

Форма контролю: письмове обґрунтування дизайну та захист ухвалених методологічних рішень.

6. Планування вибірки та навчальний аналіз статистичної потужності

Обсяг: 10/14 годин.

Зміст роботи:

Студент розробляє план формування вибірки:

1. Визначає цільову і доступну популяцію.
2. Формулює критерії включення та виключення.
3. Обирає спосіб залучення учасників.
4. Описує можливі систематичні похибки відбору.
5. Визначає кількість експериментальних умов.
6. Обирає основний статистичний критерій.

7. Обґрунтовує очікуваний розмір ефекту за результатами попередніх досліджень.
8. Визначає рівень статистичної значущості й бажану потужність.
9. Виконує навчальний апріорний розрахунок необхідного обсягу вибірки.
10. Розраховує кількість учасників для кожної умови.
11. Передбачає можливе вибування учасників.
12. Складає реалістичний план рекрутингу.

Очікуваний продукт: план вибірки, результати навчального аналізу потужності та письмове обґрунтування необхідного обсягу вибірки.

Форма контролю: перевірка розрахунку й усне або письмове пояснення використаних параметрів.

7. Підготовка етичного пакета, пререєстрації та плану управління даними

Обсяг: 12/17 годин.

Зміст роботи:

Студент готує комплекс документів, необхідних для етичного й прозорого проведення дослідження:

1. Аналізує потенційну користь і ризику.
2. Розробляє заходи мінімізації психологічного та інформаційного ризику.
3. Готує інформаційний лист для учасників.
4. Розробляє форму інформованої згоди.
5. Описує право учасника на відмову.
6. Складає сценарій дебрифінгу.
7. Визначає правила конфіденційності та деперсоналізації.
8. Заповнює навчальну форму пререєстрації.
9. Фіксує гіпотези, дизайн, вибірку, змінні та критерії виключення.
10. Попередньо визначає статистичний план.
11. Розмежовує підтверджувальні та пошукові аналізи.
12. Розробляє план управління даними: формат, доступ, зберігання, резервне копіювання, захист і термін збереження.

Очікуваний продукт: етичний пакет, навчальна пререєстрація та план управління дослідницькими даними.

Форма контролю: експертне оцінювання повноти, етичної прийнятності та методологічної узгодженості документів.

8. Створення експериментальних матеріалів, підготовка процедури та пілотаж

Обсяг: 14/19 годин.

Зміст роботи:

Студент готує й апробує процедуру власного експерименту:

1. Розробляє стандартизовану інструкцію.
2. Готує стимульні матеріали.
3. Складає покроковий сценарій проведення.
4. Визначає тривалість усіх етапів.
5. Розробляє форму реєстрації відповідей.
6. Готує процедуру рандомізації та маскування.

7. Створює журнал технічних проблем і відхилень.
8. Проводить пробне проходження процедури.
9. Після погодження викладачем та виконання етичних вимог організовує пілотне дослідження.
10. Оцінює зрозумілість інструкцій і матеріалів.
11. Перевіряє тривалість і технічну надійність процедури.
12. Аналізує дієвість експериментальної маніпуляції.
13. Виявляє ефекти підлоги, стелі та недостатню варіативність показників.
14. Складає перелік змін і доопрацьовує процедуру.

Пілотні результати використовуються для перевірки здійсненності процедури, а не як остаточне підтвердження гіпотези.

Очікуваний продукт: комплект матеріалів, повний протокол процедури, пілотний звіт і перелік внесених змін.

Форма контролю: перевірка пілотного протоколу та обґрунтування змін у процедурі.

9. Очищення, статистичний аналіз і візуалізація деперсоналізованих даних

Обсяг: 14/19 годин.

Зміст роботи:

Студент здійснює підготовку й аналіз навчального або зібраного масиву даних:

1. Створює кодову книгу.
2. Присвоює учасникам унікальні ідентифікатори.
3. Перевіряє правильність кодування змінних.
4. Установлює правила позначення пропущених значень.
5. Виявляє дублікати, неможливі та позадіапазонні значення.
6. Перевіряє логічну узгодженість записів.
7. Фіксує всі зміни в журналі очищення.
8. Розраховує описові статистики.
9. Будує графіки розподілів і групових відмінностей.
10. Перевіряє статистичні припущення.
11. Проводить основний аналіз відповідно до пререєстрації.
12. Розраховує розмір ефекту і довірчі інтервали.
13. Розмежовує підтверджувальні й пошукові результати.
14. Інтерпретує статистичну та практичну значущість результатів.

Очікуваний продукт: деперсоналізована база даних, кодова книга, журнал очищення, аналітичний протокол, таблиці та графіки.

Форма контролю: перевірка бази даних, журналу аналізу, правильності статистичних процедур і візуалізації результатів.

10. Написання наукового звіту та підготовка матеріалів для відтворення дослідження

Обсяг: 12/17 годин.

Зміст роботи:

Студент або команда готує завершений звіт про експериментальне дослідження:

1. Описує наукову проблему й теоретичні засади.
2. Формулює мету, завдання та гіпотези.

3. Характеризує вибірку, дизайн, змінні, методики та процедуру.
4. Представляє результати статистичного аналізу.
5. Інтерпретує результати відповідно до гіпотез.
6. Зіставляє отримані дані з попередніми дослідженнями.
7. Розмежовує статистичну і практичну значущість.
8. Аналізує методологічні обмеження.
9. Формулює обґрунтовані висновки.
10. Готує пакет матеріалів для відтворення аналізу.
11. Розробляє презентацію результатів.
12. Готується до відповідей на критичні запитання.

Пакет відтворення має містити деперсоналізовану базу, кодову книгу, експериментальні матеріали, опис процедури, журнал аналізу та інформацію про відхилення від пререєстрації.

Очікуваний продукт: фінальний науковий звіт, презентація та структурований пакет матеріалів для відтворення дослідження.

Форма контролю: перевірка письмового звіту, презентація результатів і командний захист з індивідуальним оцінюванням внеску студентів.

Загальний обсяг самостійної роботи — 120 годин для денної форми навчання

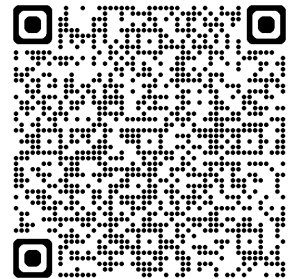
Розподіл годин: $10 + 14 + 10 + 12 + 12 + 10 + 12 + 14 + 14 + 12 = 120$ годин.

$14 + 20 + 14 + 17 + 17 + 14 + 17 + 19 + 19 + 17 = 168$ годин. Для заочної форми навчання

ПОЛІТИКА КУРСУ

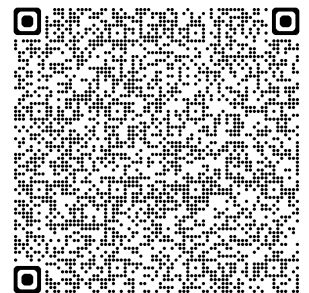
1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

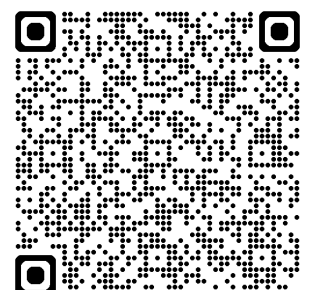
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

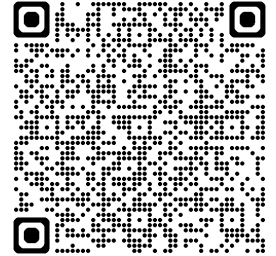
Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та

силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

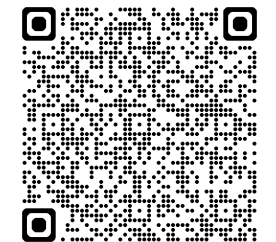
4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни “Основи психології” студентам надається можливість перезарахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН 2	бесіда, бесіда-діалог, аналітичний	усний, письмовий контроль
ПРН 3	бесіда-діалог, аналітичний, мультимедійні методи, індуктивний	усний, письмовий контроль, самооцінювання
ПРН 4	аналітичний, мультимедійні методи, індуктивний	письмовий, усний контроль
ПРН 16	бесіда, дослідницький	усний контроль, самооцінювання
ПРН 17	мультимедійні методи, аналітичний, дослідницький	письмовий, усний контроль
ПРН 6	аналітичний, проблемно-пошуковий, бесіда	самооцінювання, поточний і усний контроль
ПРН 7, ПРН 8	мультимедійні методи, аналітичний, проблемно-пошуковий	самооцінювання, поточний і усний контроль

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	бесіда бесіда-діалог аналітичний	усний контроль письмовий контроль

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	бесіда-діалог; аналітичний; мультимедійні методи індуктивний	усний контроль письмовий контроль самооцінювання
ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	аналітичний; мультимедійні методи індуктивний	письмовий контроль усний контроль
ПРН 16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	Бесіда дослідницький	Усний контроль самооцінювання
ПРН 17.Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	мультимедійні методи аналітичний; дослідницький	письмовий контроль усний контроль
ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	аналітичний проблемно-пошукови й бесіда	Самооцінювання поточний контроль усний контроль
ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПРН8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.	мультимедійні методи аналітичний проблемно-пошукови й	Самооцінювання поточний контроль усний контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять не значну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».¹ До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Основна література

1. Бедан В. Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій: для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології. Одеса: НУ «ОЮА», 2020. 102 с.
2. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2012. 400 с.
3. Гірняк Г. С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності «Психологія». Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с.
4. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ: Професіонал, 2007. 208 с.
5. Копець Л. Класичні експерименти в психології: навчальний посібник. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 283 с.
6. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
7. Morling B. Research Methods in Psychology: Evaluating a World of Information. 4th ed. New York: W. W. Norton, 2021.
8. Shaughnessy J. J., Zechmeister E. B., Zechmeister J. S. Research Methods in Psychology. 11th ed. New York: McGraw-Hill Education, 2019.
9. Coolican H. Research Methods and Statistics in Psychology. 7th ed. London: Routledge, 2019.

Додаткова література

10. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
11. Бушуєва Т. В. Експериментальна психологія: навчальний посібник. Київ; Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2019. 247 с.
12. Загурська І. С., Дем'янчук Ю. Ю. До проблеми планування та організації експериментальних досліджень у психології. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2023. № 15. С. 35–42.
13. Мазяр О. В., Фещук В. В. Основи психометрики: методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2022. 108 с.
14. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 246 с.
15. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. 7th ed. Washington, DC: APA, 2020.
16. Appelbaum M., Cooper H., Kline R. B., Mayo-Wilson E., Nezu A. M., Rao S. M. Journal Article Reporting Standards for Quantitative Research in Psychology. American Psychologist. 2018. Vol. 73(1). P. 3–25.
17. Open Science Collaboration. Estimating the reproducibility of psychological science. Science. 2015. Vol. 349(6251). aac4716.
18. Nosek B. A. et al. The preregistration revolution. Proceedings of the National Academy of Sciences. 2018. Vol. 115(11). P. 2600–2606.
19. Lakens D. Sample Size Justification. Collabra: Psychology. 2022. Vol. 8(1). 33267.

20. Cumming G. Understanding the New Statistics: Effect Sizes, Confidence Intervals, and Meta-Analysis. New York: Routledge, 2012.
21. Field A. Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics. 5th ed. London: SAGE, 2017.
22. Wasserstein R. L., Lazar N. A. The ASA Statement on p-Values: Context, Process, and Purpose. The American Statistician. 2016. Vol. 70(2). P. 129–133.
23. Етичний кодекс психолога. URL: <https://nsj.gov.ua> (розділ нормативних документів).
24. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» № 4223-IX від 15.01.2025 р.
25. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.12.2023 № 2118 «Перелік валідних методів психологічної діагностики, які можуть використовуватися для проведення психологічної діагностики та оцінки якості психологічної допомоги».

Електронні ресурси

- Open Science Framework: <https://osf.io/>
- APA Journal Article Reporting Standards: <https://apastyle.apa.org/jars>
- jamovi: <https://www.jamovi.org/>
- JASP: <https://jasp-stats.org/>
- G*Power:
<https://www.psychologie.hhu.de/arbeitsgruppen/allgemeine-psychologie-und-arbeitspsychologie/gpower>
- Center for Open Science: <https://www.cos.io/>
- EQUATOR Network: <https://www.equator-network.org/>